PARNASIAN FEATURES OF ROMANIAN SYMBOLIST POETRY

Andreea Iuliana DAMIAN
University of Piteşti

Abstract: The paper deals with the parnasian aspects that the romanian symbolist poetry has developed. These manifestations made the beginning of the romanian modern poetry, being ilustrated by several examples from the writings of the romanian poets, who were influenced by the parnasian features present during their prolific period of writing.

Keywords: parnasian, symbolist, modernity, aspect, lyrical.

Simbolismul porneşte ca o reacţie împotriva parnasianismului încercând să îndepărteze simţul obiectivităţii şi descrierile artificiale impersonale, de tip frescă, introducând în poezie muzicalitatea şi lirismul. Însă, prezenţa simbolurilor în ambele curente literare reprezintă un punct important de intersecţie, care a generat adesea ideea că ar fi un singur curent poetic.

În ceea ce priveşte liricul, simbolismul nu se intersectează cu naturalismul, însă continuă să dezvolte temele propuse de romantism şi are puncte comune cu parnasianismul.

În România, simbolismul reprezintă atingerea unei simultaneităţi între literatura occidentală şi cea românească.

Se manifestă numai în poezie, devenind punctul de debut al poeziei moderne.

Sincronizarea dintre poezia românească şi cea franceză este o necesitate pentru scriitorii români dobândită prin admiraţia scrierilor, dar şi prin legăturile personale pe care le aveau cu Franţa.

Simbolismul în ţara noatră reprezintă începutul teoretizării liricului, prin anumite articole publicate în reviste precum *Literatorul* de către Macedonski, Şt. Petrică. În această perioadă apar scrieri simboliste prin dorinţa de a scrie aşa cum cere moda, dar care nu se pliază pe retorica acestui curent literar.

Aceşti poeţi sunt consideraţi *precursori* ai simbolismului împărţindu-se în mai multe etape: etapa boemă (Alexandru Obedenaru; Mircea Demetriade); etapa mimetică unde poeţii fac apel la registrul neologic şi încearcă să impresioneze prin obscuritate şi lugubru (Iuliu C. Săvescu, Traian demetrescu).

Poezia simbolistă capătă valoarea sa adevărată odată cu scrierile lui Ştefan Petică, care este primul simbolist complet, veritabil atât din punct de vedere al temelor abordate, cât şi din punct de vedere retoric.

Direcţiile simboliste de la începuturile acestui curent literar îi au ca iniţiatori pe Al. Macedonski, în cercul căruia debutează şi T. Arghezi şi pe Ovid Densuşianu care este preocupat de teoretizarea curentului, întrucât scrierile proprii nu sunt semnificative pentru impunerea acestei direcţii în literatură

Poetul simbolist se detaşează de trăirile romanticului, dar şi de rigoarea scrierilor clasice, astfel la fel ca în Occident simbolismul capătă originalitate şi autenticitatea trecând dincolo de simbol şi expresie, devenind un mod de a trăi.

Tipologia poetului simbolist însumează mai multe ipostaze ale acestuia: poetul nonconformist, dezordonat (Mircea Demetriade); poetul revistelor din oraşul de origine, care îndeplineşte funcţii administrative în slujba statului (G. Bacovia); poetul-lector avid al scrierilor de factură modernistă (Ştefan Petică); poetul din provincie care vine la Bucureşti pentru studii, însă le abandonează trăind mediocru, ascuns în fumul cafenelelor şi în spatele

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)

publicațiilor de revistă (Iuliu C. Săvescu); poetul-funcționar public care aderă la doctrina liberală (I. Minulescu); poetul cu o carieră puternică, dar care scrie în manieră simbolistă din plăcere (Ovid Densușianu, Eugeniu Ștefănescu-Est).

Poezia pentru ei reprezintă un refugiu, care se păstrează intact, neatins de evenimentele cotidiene sau de poziția lor socială sau profesională, acest lucru este dovedit prin operele lor care sugerează caracterul estetic autonom al curentului literar.

Apropierea simbolismului de curentele ezoterice se face mai ales în scrierile poeților minori, care realizează trimiteri către ezoterism prin trăsăturile estetice ale liricii lor: obscuritate, stil aglomerat, manierism, utilizarea jargoanelor ciudate.

Simbolismul susține noutatea, schimbarea, apropierea scrierilor de mediul urban, părăsind lumea satului și aduce pe prima pagină modelele de scriere occidentală care stârnesc revoltă în rândul conservatorilor și contribuie la intensificarea conflictelor dintre cele două puteri culturale, Franța și Germania, pe teritoriul țării noastre.

În teritoriul României, simbolismul a fost văzut ca un curent literar controversat, mai ales din cauza surselor de inspirație care, conform adepților tradiționalismului ar fi devenit copii imperfecte acre imitau temele și motivele, formele de scriere punând la îndoială adaptarea originală ca tiparelor occidentale. Poezia simbolistă părea să apară forțat în granițele unei literaturi sensibile, care îi dădea o notă de artificialitate.

Totuși, criticii literari observă faptul că nevoile unei literaturi în plină dezvoltare sugerează că deși pornise ca un *curent de imitație* simbolismul își demonstrează originalitatea prin acumularea detaliilor într-un mod autentic, creator.

Simbolismul a avut un caracter cosmopolit tocmai de aceea chiar și în Franța, țara de origine, au existat discuții în ceea ce privește absența conservării unui spirit național. Însă, cosmopolitismul simbolist a făcut posibilă apariția unui sincron al mișcărilor literare, astfel discuțiile legate de principiile estetice ale vremii sunt accesibile oricui.

Reacția antisimbolistă în România nu face referire la curentul în sine, ci la prelucrarea acestuia de către scritorii minori, care încercau să-și ascundă lipsa de valoare în spatele poeticii simboliste: „Nu este ironizată poetica simbolistă, ci sunt judecați, din perspectiva teoriei formelor fără fond, autorii banali, sentimentali care încearcă să minimizeze complexitatea sufletească și la care vagul ascunde nu profunzime, ci confuzie”[1].

Poeții dornici de promovarea acestui curent încep să organizeze conferințe și să scrie articole de tip *manifest literar*.

La început simbolismul reușește să mărească universul liric, depășind limitele impuse până atunci de M. Eminescu, acest fapt reprezintă una dintre dorințele simboliștilor.

Ecourile romantismului eminescian sunt simțite în poeziile simboliștilor, însă lirica simbolistă modifică spațiul rural într-unul urban, escapadele romantice în codru, devin voiaje pe tărâmuri exotice, iar parcul ia locul pădurii fiind noul loc de meditație pentru poet.

Aceste schimbări se petrec la începutul perioadei simboliste când poeții încearcă să se adapteze la modelul occidental initând simbolismul francez și pe cel flămând.

Poezia românească de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea este o poezie aflată într-un plin avânt de modernizare unde se poate distinge amprenta precedentelor scrieri de factură romantică și clasică, care conferă unicitate și în același timp originalitate simbolismului românesc.

Discursul liric simbolist i s-a reproșat în epocă faptul că nu este corelat cu tematica întrucât pare să lărgească posibilitățile expresiei poetice, făcând apel într-o mare măsură la receptivitatea emotivă a lectorului.

[1] Zafiu 1996, pp. 27-28.

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)

Deși, forma discursului liric nu este o trăsătură puternică pentru caracterizarea simbolismului nu au existat manifestări împotriva acestuia, poate că și datorită faptului că expresia lirică păstrează forma asemănătoare cu cea specifică scriitorilor clasici.

Temele exotice de tip simbolist nu vor mai fi prea des abordate deoarece scriitorii simboliști și parnasieni vor prelua teme autohtone cum ar fi: pământul, recolta etc… pentru a adapta atitudinea occidentală, asimilând-o pe un fond românesc.

Autorii nu pot fi catalogați ca drept aparținând unei grupări literare înainte de a analiza trăsături exterioare operei sale: tema preponderentă și poeticitatea discursului liric.

Parnasianismul de cele mai multe ori nu s-a deosebit de simbolism datorită influențelor comune majore, Franța va fi singurul spațiu cultural în care cele două mișcări literare există în mod independent.

Totuși, parnasianismul se distinge printr-o raționalizare a poeziei, încercând să formeze o punte de legătură între poezie și știință. Poezia scrisă în stil parnasianist este imobilă, descriptivă, pe când poezia simbolistă este atrasă de senzații și stări trecătoare, care pot atinge un apogeu, stingându-se mai apoi.

Spre deosebire de simboliști, care de dragul creației pot depăși limitele impuse de forma poetică, parnasienii respectă versificația, ducând poezia aproape de perfecțiunea formei.

Trăsăturile comune ale celor două direcții literare sunt legate de poezia pură care respectă toate cerințele morale impuse de o artă autonomă.

În ceea ce privește operele, scrierile parnasiene se dovedesc a fi de fapt simboluri încifrate și nu descrieri minuțioase așa cum s-ar fi așteptat publicul lector.

Misteriozitatea acestor simboluri o depășește pe cea simbolistă, deoarece analiza atentă și descrierea exactă a *obiectelor estetice* le transformă pe acestea în adevărate *simboluri ale artei*.

Celelalte trăsături apropiate ale curentelor literare privesc nivelul lexical al scrierilor (folosirea neologismelor) cât și cel ideatic, promovând o poezie imobilă în ceea ce privește forma.

În spațiul cultural românesc termenul de *parnasianism* permite a fi înlocuit cu cel de *simbolism* întrucât majoritatea poeților sunt numiți pe rând când parnasianiști, când simboliști. (M. Demetriade, Al. Macedonski, Șt. Petică, M. Caragiale, Duliu Zamfirescu).

Nu doar simbolismul este asociat cu parnasianismul: în cazul lui Duliu Zamfirescu stilul parnasian se împletește cu cel clasicist, la Mateiu Caragiale apar influențe tradiționaliste în ceea ce privește temele abordate de acesta, lirica lui Ion Barbu poate fi caracterizată drept una de tip expresionist, însă la bază stă simbolul și descrierea fastuoasă a parnasianismului.

Simbolismul reprezintă reperul de la care pornește modernizarea poeziei românești și a limbajului poetic de la începutul secolului al XX-lea.

Se poate identifica și dezinteresul manifestat de creatorii noii poezii față de lectorii lor, această atitudine este convenabilă pentru aceștia deoarece nu au restricții, limitându-se doar la criteriile estetice din cadrul întâlnirilor literare. Aceste rupturi dintre materialul scris și lector, nu fac decât să distanțeze poezia de lumea socială, reală.

Vicisitudinile inovative, continuă prin tatonările fiecărui poet de a-l întrece pe cel dinaintea sa explorând același univers liric limitat, fără a îndrăzni să exploreze tărâmuri noi: „Fiecare poet nou își dă parcă silința de a abunda în același și de a întrece pe celălalt în aceeași senzație”[2].

Legătura dintre simbolism și parnasianism este destul de strânsă, elemente parnasiene sunt prezente mai ales în continuarea peisajelor autumnale simboliste.

[2] Ibrăileanu 1979, p. 209.

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)

Parnasianismul scoate în evidență conceptul de *artă pentru artă*, despre care criticii literari afirmau că nu este decât un răspuns al activităților de natură estetică provenite din scrierile lui Kant.

Théophile Gautier este cel care teoretizează acest nou curent literar, delimitând în această scriere perioada creațiilor tranzitorii între romantism și parnasianism.

Scrierile parnasiene au ca scop arta în sine, iar în acest context arta simbolizează împlinirea sensibilităților și idealurilor, deoarece parnasienii văd în artă independență și nonconformism, ei nu pot accepta necesitatea artei pentru că odată cu apariția acesteia creația artistică își pierde valoarea.

Pe teritoriul României nu se face remarcat ca un curent literar în sine, dar acest lucru nu dovedește că parnasianismul nu s-a dezvoltat și în creațiile autohtone.

Influențe ale acestuia se pot sesiza încă din perioada romantică, contopindu-se în simbolism și având prelungiri până la poezia interbelică. Se pune problema unei contopiri a parnasianismului românesc în simbolism, deoarece el nu se constituie printr-o teoretizare și o critică aparte. Totuși, N. Davidescu, în anul 1943 face o selecție a creațiilor aparținând parnasianismului în antologia sa *Din poezia noastră parnasiană*, aici îi menționează pe simboliștii, odinioară cunoscuți așa: M. Demetriade, Iuliu Cezar Săvescu, Alex. Petrofil, Gabriela Donna, Alex. Obedeanu ș.a.

Mircea Demetriade se caracterizează prin abilitatea sa de versificație, se adaptează și transfigurează versurile foarte agil devenind *un tipic poeta versifex*.

Încadrarea sa între simboliști are la bază sinesteziile sale construite după tiparul lui Arthur Rimbaud: *„A, verbul peste ape născând eterne fire/ E, gândul meu sceptic, simbol saturnian/ sânge și incedii. Fâșii învăpăiate,/ Din trâmbițe vestind-o virila libertate/ O, freamătul de coarde, un mit din/ Ossian,/ Ciocnire de pietre scumpe, murmur eolian/ Pe harpele albastre de îngeri înstrunate”* (*Sonuri și culori*).

Respectând întocmai principiul parnasian *ars gratia artis* creațiile lirice ale lui Demetriade justifică dorința sa de a promova un anumit tip de poezie, așadar foarma generează esența sesibilă și nu invers, ceea ce creează imposibilitatea unei atingeri afective sau emoționale. Poemele sale dovedesc învingerea absolută a formalului dovedind în același timp o inerție sentimentală care afectează esența poeziei.

Lirica sa nu aduce emoție lectorului, dar înfățișează bucuria poetului de le crea: „Mircea Demetriade se exprimă în tipare preexistente inspirației”[3].

Precursor al simbolismului, parnasianismul are câțiva reprezentanți de seamă a căror creație literară este acceptată de anumiți critici literari ca fiind o scriere de tip simbolist.

Alexandru Obedeanu devine după primul război mondial un *poet uitat*, deoarece renunță la viața literară după acest eveniment istoric.

Se remarcă decorul poeziilor sale care împrumută trăsături simboliste: *De-ocean de sânge și venin,/ Vaporul sumbru și fatal/ Dansând vrăjit din val în val/ Pieri în orizont carmin*. (Al. Obedeanu- *Yahtul negru*).

Temele sale marine și fundalul încărcat de culori mov-roșiatice îl apropie de I. Minulescu și de simbolismul acestuia, totuși la Al. Obedeanu se observă macabrul și sumbrul artificial, forțat și ale cărei elemente se construiesc lângă tema fundamentală a iubirii: *Mai sus de-al existenței sălbatic carnaval,/ Fantastică răsare fascinătoarea vilă, În parcul de-arome tresare o copilă,/ zărind un mag ecvestru, în orizont de-opal. (Anxietas)*

Respectând principiul parnasian asemenea lui M. Demetriade reușește să creeze teme literare legate de orice aspect al vieții, doar de dragul de a prospera arta.

La nivel tematic se observă o preferință a sa pentru istorie și mitologie, însoțite de decoruri exotice și presărate cu sumbrul și euforia.

[3] D. Micu 1970, p. 424.

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)

Parnasianismul românesc își are originea în scrierile precursorilor, începând cu M. Eminescu, continuând cu D. Bolintineanu sau V. Alecsandri: „Neavând puterea să se realizeze prin simpla degajare din noianul banal al formulelor literare la modă, eminesciană și cu derivatele ei semănătoristo-naționaliste-poporaniste, s-a înămolit adesea”[4].

Iuliu C. Săvescu își scrie poeziile într-o manieră pur parnasiană, dar cu trimiteri clare către poeziile lui Alecsandri, Bolintineanu sau ale fraților Văcărești*: Simt o mică păsărică/ Cu glas blând armonios/ Ciripind în al meu suflet/ Un cânt dulce și frumos* (I. C. Săvescu- *Simt o mică păsărică*).

Scrierile sale sunt asemuite de către criticii literari cu pictura naivă, încercările sale sunt adesea lipsite de profunzime, încărcate de elemente retorice și foarte ușoare în ceea ce privește structura lirică.

N. Davidescu, cel care va publica și singurul volum de poezii al lui I. C. Săvulescu recunoaște superficialul și facilul din versurile sale declarând: „Naivitățile poetice nu contenesc decât pentru a face loc celor mai purile stângăcii. Simțul compoziției, de asemenea se vădește aproape pentru pretutindeni absent, și lipsa unui ideal artistic a rămas fără leac, un pământ necunoscut pentru acest poet”[5].

Îi sunt apreciate peisajele construite deschis, prin detalii precise al unor locuri exotice, surprinzând momente cheie ale acestor privelişti dinamizate: *De mult, de mult mi se-arătase, în vis, un lac cu pantă lină/ Creşteau şi florile de lotus şi albe flori de hiacint/ Şi lin de tot plutea o barcă, mai mult în umbră ca-n lumină/ Şi-n barcă trist cânta poetul, pişcând din strune de argint* (I. C. Săvescu- *Cântarea lui Walmiki*).

Dinamismul peisajelor devine o trăsătură definitoare a sa, cu putere de viață, trăire, ritm și voință.

Depășind poezia naiv-parnasiană, I. C. Săvescu are o serie de creații extraordinare în stilul epocii: „Alături de compunerile stângace, atât de stângace încât nu par ale sale, stau însă piese de execuție impecabilă, moderne în compoziție și limbaj, noi în materialul de inspirație”[6].

Scrierile peisagiste sunt continuate de Gh. Orleanu însă exotismul săvescian capătă forme întunecoase pline de ceață, mutându-se la așezările înghețate scandinave: *Coboară seara mohorâtă în liniștea provincială./ Exil nostalgic, în odaie înfrigurat rămân sub lampă*. (Gh. Orleanu- *Ceața*).

Apreciat ca cel mai simbolist dintre parnasieni Gh. Orleanu îl are la celălalt pol pe Al. Petroff care este considerat cel mai complet parnasian.

Creațiile lui Al. Petroff sunt reci și tăioase, caută forme perfect parnasiene prin care să elogieze Teba, Corintul, Atena, Roma, țările indiene sau zei greci: „ Dimitrie Theodorescu (pe numele său adevărat), reușise… săm își conceapă un suflet de înțelept atenian, stoic pentru bucuriile din afară, dar plin de entuziasm față de cele izvorâte din adâncul propiilor sale gândiri sau simțăminte…”[7]

La sfârșitul secolului al XIX-lea peisajul liric românesc traversa o perioadă de criză având la bază lipsa de entuziasm atmosfera încețoșată, imitațiile eminesciene sau ale poeziilor lui Alecsandri poeții parnasieni reușesc să facă schimbările cerute de literatură: „Pe deasupra, se relevă îndemnul direct și constructiv al poetului Macedonski, activ și interesant intermediar în pătrunderea parnasianismului la noi”[8].

[4] N. Davidescu 1975, p. 225.
[5] N. Davidescu 1975, p. 221-222.
[6] D. Micu 1970, p. 426.
[7] N. Davidescu 1943, p. 101.
[8] M. Dolinescu 1979, p. 190.

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)

Creațiile poeților parnasieni aduc literatura română pe aceeași linie cu cea europeană, fapt ce permite inter-relaționarea curentelor literare asemănătoare din alte țări cu parnasianismul românesc.

Literatura universală scoate în evidență atitudinea parnasiană antiromantică, dar pe teritoriul românesc nu a existat un romantism atât de bine conturat de aceea parnasianismul românesc creează replici doar împotriva retoricii romantice și a melancoliei epigonice.

A. Macedonski reușește să îi cuprindă pe toți scriitorii parnasieni români în jurul revistei *Literatorul* și dezvoltă resursele autohtone poetice după modelul celor franceze. Macedonski, însuși, transformă tiparele parnasiene în poezii proprii ținând cont de acestea la nivel formal, semantic și stilistic: „Plăcerea de a contempla imagini pur stilistice, cu ochi de pictor care a făcut studii de istoria artei, inclusiv arheologie determină… la Macedonski o reală apropiere de parnasieni, stimulată nu numai de lectura lui Leconte de Lisle, dar și a discipolului său Jose-Maria de Heredia”[9].

Parnasianismul din România este asimilată de către simbolism, așadar critica literară nu face o delimitare clară a poeților celor două curente literare. Astfel, Ion Barbu debutează ca poet parnasian, iar Ion Minulescu în manieră semănătoristă.

Scrierile parnasiene ale lui I. Minulescu nu pot fi selectate în mod precis, deoarece trăsăturile parnasiene se amestecă cu cele simboliste. Stilul parnasian al lui Minulescu se aseamănă cu cel al lui I. C. Săvescu: *Miezul nopții-naintează/ Dealurile au adormit/ Luna palidă visează/ În azurul aurit* (I. C. Săvescu-*Miezul nopții-naintează*)- *Tu pari a fi venită dintr-un regat străin/ Pustiu ca discul rece și blond al lunii pline,/ Pervers ca parodia anticului măslin/ Și straniu ca surâsul defunctelor regine!...* (I. Minulescu- *Odeletă (celei mai blonde))*

Este vădită valoarea poeziilor parnasiene nu doar ca exercițiu de scriere cu scop documentar, ci nuanțând lirica românească a epocii.

Dorind o detașare de poezia parnasiană simboliștii au concentrat creativitatea lirică modelând valențele expresive prin intermediul conotațiilor textuale, al dirijării către sugestie și ambiguitate generând senzații lirice asemînătoare cenesteziilor descrise.

Bibliografie :

Bote, L., *Simbolismul românesc,* Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1966.

Călinescu, M., *Ion Minulescu poetul sau Resursele umorului liric*, in *Ion Minulescu, Versuri*, Bucureşti, Editura pentru Literatură, 1964.

Călinescu, G., *Istoria literaturii române de la origini până în prezent,* Bucuresti, Minerva, 1982.

Davidescu N., *Aspecte și direcții literare,* Bucureşti, Minerva, 1975.

Davidescu N., *Din poezia noastră parnasiană. Antologie critică,* Bucureşti, Fundația regală pentru literatură și artă, 1943.

Dimitriu, D., *Introducere în opera lui Ion Minulescu,* Bucureşti, Minerva, 1984.

Dolinescu, M., *Parnasianismul,* Bucureşti, Univers, 1979.

Ibrăileanu, G., *Studii literare, I-II,* Bucureşti, Minerva, 1979.

Marino, A., *Opera lui Al. Macedonski,* Bucureşti, Editura pentru literatură, 1967.

Micu D., *Început de secol. 1900-1916. Curente și scriitori,* Bucureşti, Minerva, 1970.

Pop, I., *Avangarda în literatura română*, Bucureşti, Minerva, 1990.

Scarlat, M., *G. Bacovia. Nuanțări,* Bucureşti, Editura Casa Românească, 1987.

Streinu, V., *Versificație modernă,* Bucureşti, Editura Pentru Literatură, 1966.

[9] A. Marino 1967, p. 97.

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)

Trandafir, C., *Introducere în opera lui Ștefan Petică,* București, Editura Minerva, 1984.

Zafiu, R., *Poezia simbolistă românească,* București, Editura Humanitas, 1996.

BDD-A21997 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-16 04:50:31 UTC)